

**Commentariorum ac disputationum, in tertiam partem divi
Thomae tomi quinque**

Priorum vigintisex Quaestionum eius Partis expositionem complectens

Suárez, Francisco

[Köln], 1617

Sectio prima. An lignum crucis, in quo Christus pependit, sit adorandum
latria.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-93775](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-93775)

nam pos-
sessus secun-
duo deo
gratia por-
tai elicitum
ac primum.
D. Thom.
Antonin.
Syluest.
Arnd.
Nauar.

quæst. 96. articul. 4. ad 3. Antonin. 3. part. titul. 12. cap. 8. Syluest. & Armil. verbo Reliquiæ & Nauar. in Sum capit. 11. num. 35. & piorum usus hoc satis confirmat. Ratio vero est, quia hoc non est per se malum, cum ex deuotione fiat propter uenerationem Sanctorum, & uilitatem fidelium, & nullam indecentiam, vel malitiam per se coniunctam habeat. Neque etiam est malum quia prohibetur. Nulla est enim lex Ecclesiastica, quæ hoc ueret. In illo enim capite Corpora, non est sermo de hac re, sed de translatione reliquiarum, ut per se constat. Concilium autem Bracharense reprehendit Episcopos qui propter maiorem fastum, & hominum gloriam id faciebant, ut super humeros Leuitarum in sellulis portarentur. Vnde infra subdit. Quod si Episcopus reliquias per se deportare e-lexerit, non ipse a diaconibus in sellula vehatur, sed una cum populo progrediatur.

DISPUTATIO LVI. In tres sectiones distributa.

De usu & adoratione Crucis.

Voniam Diuus Thom. de cruce spe- cialiter differuit, ideo disputationem hanc superioribus adiungimus, quam- uis eius doctrina eadem fere futura sit. Eam tamen in ultimum locum re- seruauimus, quia duplex potest esse crucis conside- ratio. Prima quatenus est reliquia Christi, eius tactu & sanguine consecrata, quæ solum habet locum in ea cruce, in qua Christus pendit; & in omnibus eius partibus, etiam si in figura crucis non sint, ex- tendi autem potest ad clauos, columnam, sepulcrum, & alias Christi reliquias. Secunda consideratio est per modum imaginis, quæ potissimum locum habet in omni cruce, quæ ex permanenti materia confici- tur. Addi uero potest, tertia consideratio crucis, per modum cæremoniæ cuiusdam, ut quâdo motu, seu actione successiua nos ipsos, seu res alias signo cru- cis, ueluti quadam successiua imagine signamus, seu sanctificamus. De his igitur breuiter dicendum est.

SECTIO I.

An lignum crucis in quo Christus pendit, sit ado- randum latræ.

Cruci, aliis
que passionis
Christi insi-
gnibus ado-
ratio debita

Origem.

Coloss. 2.

Ephes. 2.

Hebr. 7.

Ioan. 3.

Philip. 2.

Damas. 6.

Psalm. 131.

MISSIS hæreticorum sententijs, qui de cruce Christi nihil aliud, quam de cæteris reliquijs opinantur, dicendum est primo, lignum crucis, in qua Christus pendit, adorandum esse, idemque de spinis, clauis, alijsque reliquijs Christi sentien- dum esse. Conclusio est de fide, ut ex supra dictis satis constat tanto euidentius, quanto plures sunt, maioresque causæ ad has reliquias venerandas. Pri- mo, quia eis armis uicimus demones, nostramque salutem comparauimus in Christo, ut notauit Ori- gen. homil. 8. in Iosue, ad hanc rem accommodans illud ad Coloss. 1. Pacificans per sanguinem crucis eius, quæ in cælu & quæ in terra sunt, & cap. 2. Spoliatus prin- cipatus, usque ad illud, affigens illud cruci, & ad Ephes. 2. Vi reconciliet ambos in uno corpore DEO per crucem. Se- cundo quia hæc crux fuit ueluti sacrum altare, in quo Christus cruentum sacrificium obtulit, ut si- gnificatur ad Hebræos 7. Fuit etiam uia, per quam Christus incedens, ad suam exaltationem peruenit, ut Ioan. 3. & 12. & ad Philippen. 2. significatur. Deni- que tactu carnis, & sanguinis Christi cõsecrata fuit. Vnde Damasc. lib. 4. cap. 12. Hoc lignum, inquit, vene- randum, & ex tactu sancti corporis, & sanguinis sanctifi- catum, optimo iure adorari debet, clauisq. item, & lancea, & indumentum, ac præsepe, & ad crucem accommo- dat illud Psalm. 131. Adorabimus in loco, ubi steterunt pedes eius. Nam crucem ibi intelligi, argumentum, inquit, est id, quod sequitur, Surge Domine in requiem tuam: Comes

A enim crucis est Resurrectio. Hieronym. 1. tom. epist. 17. Hieron. ad Marcel. ut migret in Ierusalem, nomine Paulæ, & Eutoch. circa med. Venerabantur, inquit, Iudei propitiatorum: nonne tibi venerabilis uideatur sepulcrum Christi: quod quotiescunque ingredimur, iacere in sindone cernimus Saluatorem. Habet etiam multa epistol. 13. ad Paulinum de institutione monachorum. Et in epitaphio Paulæ laudat illam, quod præsepe adora- uerit. Quod etiam se fecisse affirmat apolog. 3. contra Rufin. Idem docet Cyrill. Ierosolym. epist. quadam ad Constantium Imperat. & catech. 10. & 13. dicit totum mundum repletum fuisse particulis illius crucis ob deuotionem. Chrysostom. homil. quod Christus sit Deus, tom. 5. Tanta, inquit, uene- ratione lignum illud habetur, ut qui parum ex illo habere possunt, auro includant, & ceruicibus imponant. Idem de Inuentione crucis homil. 84. in Ioan. Gregor. lib. 7. epistol. 126. ad Recaredum Hispaniæ regem cru- cem mittit auream particulam crucis lignæ inclu- dentem. Confirmant denique miracula per crucem facta: nunc sufficiant, quæ in inuentione, & exalta- tione crucis acciderunt. De quibus lege Rufin. lib. 1. cap. 7. & 8. Nicephor. lib. 8. cap. 29. & Seuer. Sulpit. lib. 2. sacre histor. post med. 1. tom. bibliot. sanct. Simo- nem Metaphrasin uita Helenæ.

Sed contra primo, quia filius qui patrem amat, non solum non adorat, sed nec etiam libenter vi- det patibulum, aut gladium, quo pater interfectus, aut supplicio affectus fuit. Secundo solus contactus non est sufficiens adorationis fundamentum, alias terra, aqua, imo & sacrilega manus, quæ Christum percussit, adoranda esset. Adde etiam omnia, quæ Christus uidit, quia sicut uideri est extrinseca de- nominatio: ita & tangi. Tercio, esto adorari posset crux, quando Christus in ea actu pendeat: non uero separatione facta. Inquit enim August. serm. 58. de uerbis Domini. Purpuram coniunctam regi simul cum ipso adoro: si uero separatur, iam non meretur bonæ re- gis.

Argumentum primum recte dissoluit D. Thom. art. 4. ad primum. Non enim adoramus crucem, ut illa uis sunt Iudei ad iniuriam, & penam Christo in- ferendâ, sed ut ab illo sanctificata est, eius gloriam, & exaltationem attulit, & eodem modo pinus, & fide- lis filius ueneratur gladium, quo pater suus, non ut malefactor, sed ut innocens martyr occisus est, & per mortem ad æternam gloriam translatus.

Ad secundum respondetur, primo contactum Christi per se quidem sufficientem rationem adora- tionis esse: sæpe tamen non expedire ut hac adora- tione, vel quia non decet, vel quia res adoranda valde incerta est, vel cum alijs rebus necessario con- iuncta, quæ ad communes usus humanos deputata sunt, præsertim uero manus illi, qui Christum per- cussit, adoranda non fuit, sed execranda, non solum quia tactus ille, ut fuit actio talis personæ, grauissi- mum peccatum fuit, sed etiam, quia erat membrum iniquissimæ personæ. Vnde cum persona sit, quæ per se primo adoratur, non debuit pars illa adorari, ne in talem personam ueneratione redundaret. Denique non est eadem ratio de alia extrinseca denomina- tione, quæ realem coniunctionem non requirit, ut est uidere, quia ex illa nulla propria moralis habitu- do resultat, neque illa res efficitur aliquo modo quasi propria Christi. In contactu uero, aliqua realis con- iunctio intercedit, & quidam usus ad proprias actiones, & passionis, & ideo non est similis ratio.

Ad tertium patebit ex solutione sequentis dubij. Dubitari enim potest de qualitate, & specie hu- ius adorationis. Nonnulli enim illam uocant, hyper- dulam. Ita loquitur Diuus Thomas in 3. distinct. 9. quæst. 1. art. 2. quæst. 1. 4. Marfil. q. 8. art. 1. Henri. quod lib. 10. q. 6. Alij dicunt esse latræiam perfectam, quia Christus ipse colitur. Ita loquitur D. Thom. hic. quem omnes discipuli eius sequuntur, & Anro. Cor. duben.

dubens, qui alios refert dicto lib. 1. quæst. Theologi-
car. quæst. 105.

Dicendum vero est, distinctionem supra in ge-
nere datam de reliquijs, ad crucem & alias Christi
reliquias esse applicandam. Itaque si lignum crucis
adoratur, ut mente, & cogitatione coniuncti ipsi
Christo, adorandum est perfectio actus latræ, qui per
se primo ad Christum, concomitantem vero, & quasi
per accedens ad lignum terminatur: & hoc modo
locutus est D. Thom. hic, & D. Hieronym. supra cita-
tus dicens, Quotiescunque sepulcrum Christi ingredimur,
iacere in sindone cernimus Salvatorem. Si vero hæc reli-
quie adorantur ut tota materia adorationis, ado-
ratio quidem erit respectiva propter excellentiam
Christi: minus tamen perfecta, quam sit illa, quæ
Christo propter se debetur. Et ita intelligitur dictum
Augustini supra citatum. Et hanc fortasse vocavit
D. Thom. Hyperduliam. Quamquam reuera ac eodem
habitu procedat, quo Christus ipse colitur, iuxta ge-
neralem doctrinam supra traditam. Et hæc fere di-
stinctione quamvis diuersis verbis utuntur Bona-
uent. distinct. 9. artic. 1. q. 4. & Ricard. art. 2. quæst. 3.

Et iuxta eandem optime intelligitur locus Am-
brosij orat. de obitu Theodori. ubi inter multa alia
notatu digna, quæ de crucis adoratione tractat a-
gens de Helena Constantini matre, sic inquit, Inue-
nit ritulum, regem adoravit, non lignum, quia hic genti-
lis est error: sed adoravit illum, qui pendit in ligno. Vbi
loquitur de perfecta adoratione latræ, & absoluta,
& de re per se primo adorata: non vero negat cruce-
m concomitantem, vel respectiue adorari posse.
Vnde infra subdit, Sapiens Helena, quæ crucem in capite
regum lenauit, ut crux in regibus adoratur: Non insolentia
istâ, sed pietas est, cum deferitur sacra redemptioni, & infra.
Ecce & clauus in honore est; ferro pedum eius Reges incli-
nantur.

S E C T I O II.

Verum crucis imago retinenda sit, & adoranda.

RATIO dubitandi esse potest, quia crux non re-
præsentat aliquam personam sacram, sed solam
eam crucem, in qua Christus pendit; ergo non est
in eâ sufficiens ratio, ob quam adoratur. Alias eti-
am clauus, vel flagellum, & similia adorari possent,
quatenus repræsentant alias res similes, quibus
Christus supplicio affectus est: imo quælibet ligni
particula, quatenus repræsentare potest similem par-
tem veræ crucis Christi, adoranda est. Propter hanc
fortasse causam, præter hereticos supra citatos, Ae-
gidius Hispanus negauit crucem esse adorandam,
qui propter hunc & alios errores Hispani damnatus
est.

Dicendum est ergo, vsum crucis per modum ima-
ginis Christi crucifixi, quam Catholica Ecclesia
semper tenuit, honestum, & religiosum esse. Hæc
veritas de fide est, definita in V. I. Synod. can. 73.
VII. Synod. actio 7. VIII. Synod. can. 3. Quæ po-
tissimum apostolica traditione fundata est, de qua
legi potest Leo Pap. serm. 8. de passionem, Irenæ. lib. 1.
contra heres. capit. 24. Tertul. in apologet. cap. 16.
Chrysost. serm. 1. & 2. de adorat. crucis: optime Am-
bros. serm. 56. Sicut nauis, inquit, sine arbore, ita Eccle-
sia sine cruce stare non potest, & infra, Vbi signum crucis
erigitur, statim & diaboli iniquitas effugatur. Vnde fa-
ctum est, ut cum alicubi Euangelium de nouo præ-
dicatur, primum signum introductæ fidei, & ex-
pulsæ idololatriæ, sit crucis erectio. Quod & nostris
temporibus obseruari videmus, & tempore etiam
Constantini Magni singulari Dei providentia fa-
ctum legimus. Statim enim, ac Constantinus fidem
accepit, Romanorum vexillum in Christianorum
crucem mutauit, ut Nazian. refert orat. 3. num. 27.
& Euseb. lib. 1. de vita Constantini. Sozomen. lib. 1.
Fr. Suarez. Tom. 1.

histor. cap. 4. Nicephor. lib. 7. cap. 37. 47. & 49. Ad-
dunt etiam Euseb. supra lib. 9. histor. cap. 9. & 10. &
Nicephor. supra & lib. 8. cap. 3. idem signum crucis
Constantino in celo apparuisse, eumque securum
de victoria contra Maxentium reddidisse, ideoque
illud in fronte sua posuisse. Nec dissimile est, quod
Prosper refert accidisse Arcadio Imperatori lib. de
prædictionibus & promissionibus Dei, part. 1. cap.
34. ubi inquit propter hanc causam Arcadium au-
reos nummos cruce consignari præcepisse. Confir-
matur hæc traditio. Quia constat ex historijs, ante
mille ducentos annos, fuisse in Ecclesia consuetudi-
nem deferendi in publicis processionibus crucem
argenteam inter cereos accensos. Quam consuetu-
dinem defendit Cyril. libr. 6. contra Iulian. circa
princip. & referunt Sozomen. lib. 8. capit. 18. & So-
crat. lib. 6. cap. 8. Denique ante Passionem Christi
data sunt signa, & figuræ crucis eius, non solum in
Scriptura sacra, ut per se constat, & late congerit Io-
nas Aurelian. lib. 1. de Imaginibus in fine, & lib. 2. in
princip. sed etiam inter Ethnicos, ut de Egyptijs
referunt Nicephor. lib. 12. histor. cap. 26. & Ruffin.
lib. 2. cap. 29. quid ergo mirum, quod Ecclesia Ca-
tholica imaginem crucis semper retineat? Præfer-
tim cum Matth. 24. de die Iudicij legamus in eo ap-
pariturum signum filij hominis, id est, crucem, ut
Christi vexillum ab omnibus adorandum, ut expo-
nit Chrysost. homil. 87. apud Matth. Qui dicit
futuram illam crucem sole splendidiorem, obscu-
ratur enim sol, & crux apparet. Quæ fuit etiam seti-
sentia Damasceni lib. 4. de fide cap. 12. & 17. & orat. 1.
de imaginibus, August. serm. 130. de temp. circa fi-
nem, Hippolyti orat. de confirmatione mundi
tom. 7. biblioth. Hieronym. & aliorum, quos refert
VValdens. tom. 3. de sacramentalibus cap. 158. ubi
ex Chrysost. homil. de cruce, & latrone, dicit illam
crucem, quæ in die Iudicij apparebit, futuram esse
illam eandem, in qua Christus pendit, quod pium
est: sed incertum.

Ex quibus satis constat, hoc crucis signum meri-
to in Ecclesia adorari, est enim res sacra, & ad diui-
num cultum spectans. Propter quod merito Sedu-
lius cecinit, Neve quis ignoret speciem crucis esse colen-
dam. Et Rupert. Abb. lib. 6. de diuin. Offic. capit. 9.
& 21. Adoramus (inquit) crucem fidei presidium, pacis
vexillum. Vnde quod ad modum adorationis atti-
net, nulla difficultas est, quin per modum rei sacræ
ad honorem Christi pertinentis, coli possit adora-
tione respectiua & secundaria, sicut de alijs rebus
sacris, & imaginibus explicatum est. Deinde si in
ipsa cruce imago Christi depicta, seu affixa sit, non
est dubium, quin adorari possit cultu latræ, vel po-
tius coadorari simul cum ipso Christo. Denique
etiam si nulla alia hominis figura, sed tantum crucis
in illa appareat, eodem modo & respectu adorari
potest. Quia huiusmodi crux etiam per se sola re-
præsentat non solum aliam crucem, sed etiam Chri-
stum ipsum per modum crucis extensum.

Et in hoc (ut ad rationem dubitandi in principio
positam respondeamus) magna differentia est inter
crucem, & clauum, lanceam, &c. quia sola crux est
figura ipsius Christi, & ideo imago crucis, quæ et-
iam est imago Christi, adorabilis est, non vero ima-
go clauis, aut lanceæ, ut D. Thom. hic art. 4. ad 3. do-
cuit. Et Athanas. seu autor quæst. ad Antiochum quæst.
16. ubi aliam rationem indicat, scilicet, quia crux fa-
cile ostendi potest adorari propter figuram, non propter
materiam. Quia si duæ partes eius separantur, non
adorantur. Quod tamen in lancea, aut clauo, non ta-
men facile constat. Quæ ratio non magni ponderis
esse videtur.

Ex differentia vero, quam D. Thom. posuit, ori-
tur alia, quæ ad rem maxime pertinet: nam inter
Christianos propria figura crucis semper habet v-
sum sacrum, & religiosum: clauus autem, & lancea, gnia,
Aaaa 2 & aliz

Niceph.

Prosper.

Cruce di-
gnitas & vi-
neratio.Cyrill.
Sozomen.
Socrat.
Ion. Aurel.Niceph.
Ruffin.

Matt. 24.

Chrysost.

Damasc.
August.
Hippolyt.
Hierony.
VValdens.

Sedul.

Rupert.

Adoratio
crucis qualisD. Thom.
Athanas.Differentia
quoad cultum
inter crucem
& reliqua
passionis
Christi insi-
gnia.Responsio.
Adoratio
crucis Christi
debita qua-
li.

Hieron.

Bonavent.
Ricard.
Ambros.6. 7. & 8.
Synod.
Leo Pap.
Irenæus.
Tertul.
Chrysost.
Ambros.Crucis ora-
tio signum
expulsæ ido-
latriæ.Nazian.
Euseb.
Sozom.